

Maltratarea persoanelor cu dizabilități este un fenomen global care se regăsește și în Republica Moldova

O revizuire a rapoartelor internaționale privind drepturile omului ne arată că maltratarea persoanelor cu dizabilități este un fenomen global, și, în timp ce anumite cazuri pot fi soluționate prin intermediul dreptului penal și civil, există cazuri care vizează violarea drepturilor omului și discriminarea – aceste cazuri necesită o abordare mult mai amplă și sistemică, a menționat Libby Clarke, juristă în cadrul The Equal Rights Trust. Declarația a fost făcută în cadrul Lecției Publice „Rele tratamente discriminatorii în bază de dizabilitate în Moldova”, eveniment organizat la 7 iulie 2011 de către Asociația Promo-LEX și The Equal Rights Trust ([ERT](#)).

Evenimentul a debutat cu prezentarea ediției a șasea a Buletinului [The Equal Rights Review \(ERR 6\)](#). ERR 6 include articolul “Rele tratamente discriminatorii în bază de gen în Moldova” – primul articol care vizează Republica Moldova inclus în publicația dată. De asemenea, în contextul tematicii lecției publice, Libby Clarke a menționat articolul lui Jarlath Clifford care oferă o analiză asupra impactului ratificării de către Uniunea Europeană a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. ERR 6 include și alte articole cu privire la discriminarea persoanelor cu dizabilități și egalitatea în domeniul sănătății.

În cadrul prezentării sale, Libby Clarke a menționat natura complexă a subiectului abordat, și anume, gama largă a comportamentelor care se înscriu la categoria de rele tratamente discriminatorii în bază de dizabilitate. Astfel,

rele tratamente discriminatorii în bază de gen sunt acele tratamente care:

- a) sunt efectuate asupra unei persoane cu dizabilitate,
- b) ating pragul de „tortură și tratament inuman și degradant”, și care
- c) pot fi descrise cu exactitate ca fiind discriminatorii în bază de dizabilitate a victimei (în sens că dacă persoana nu ar fi avut o dizabilitate, acest comportament fie nu ar fi avut loc, fie nu ar fi avut un impact negativ atât de grav).

De asemenea, s-a menționat faptul că cazurile de maltratare a persoanelor cu dizabilități se referă atât la cazurile care sunt comise de către reprezentanții statului, precum și de către persoane private. În acest sens, Comitetul pentru Prevenirea Torturii al Consiliului Europei accentuează faptul că, Statul poartă responsabilitate inclusiv și pentru acțiunile de maltratare comise de către persoane private, în cazul în care Statul nu întreprinde măsuri adecvate de investigare, sancționare și prevenire.

Libby Clarke a oferit un șir de exemple de comportamente care pot fi calificate drept rele tratamente discriminatorii în bază de dizabilitate. În mare parte, acestea se referă la aplicarea torturii în cadrul unităților de detenție și instituțiilor medicale, utilizarea disproporționată a forței fizice, violența sexuală, violența domestică, crime de ură în bază de dizabilitate, pedepse corporale, experimente medicale și neglijența medicală în cadrul locurilor de detenție, tratament medical și psihiatric inadecvat, tratament forțat, sterilizarea forțată, avort forțat, detenție în regim solitar, condiții proaste și lipsa acomodărilor speciale în locurile de detenție, tratament medical și psihiatric inadecvat în locurile de detenție, precum și sărăcia extremă a persoanelor cu dizabilități.

Cel mai des, cazurile de rele tratamente sunt înregistrate în locurile de detenție (secții de poliție și închisori), instituții medicale și psihiatrice, centre de îngrijire,

școli, în cadrul comunității și în cadrul familiei.

În cadrul lecției publice au fost menționate și Tratatetele Internaționale care reglementează domeniul dat și interzic discriminarea, aplicarea torturii și relelor tratamente în bază de dizabilitate. În acest sens au fost menționate următoarele Acte Internaționale: Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice, Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale, Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Convenția ONU împotriva Torturii.

Conform acestor tratate, la care Moldova este parte, dizabilitatea reprezintă un criteriu protejat și, în acest sens, Republica Moldova, are obligația de a preveni și de a sancționa maltratarea persoanelor cu dizabilități. De asemenea, Statul are obligația de a monitoriza situația în domeniul dat și de a informa populația cu privire la acest fenomen și măsurile de protecție.

Tratamentul forțat, bătăile permanente, încătușarea, violența sexuală, avortul forțat, precum și "detenția" forțată a persoanelor cu dizabilități sunt doar unele încălcări grave constatate de către Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova ([IDOM](#)) ca rezultat al monitorizării celor 3 Spitale Psihiatrice și a celor 6 Internate psihoneurologice din Moldova, a declarat Vanu Jereghi, Director Executiv IDOM. La acest capitol mai putem adăuga și ergoterapia, care în cazul dat, nu reprezintă nimic altceva decât – munca forțată a persoanelor cu dizabilități, fapt care poate fi calificat chiar ca o formă de sclavie.

Astfel, maltratarea persoanelor cu dizabilități este o realitate dură pentru Moldova și autoritățile nu întreprind practic nici un fel de măsuri pentru a combate acest fenomen și nici pentru a investiga astfel de cazuri, a concluzionat Vanu Jereghi.

O problema foarte gravă la acest capitol o reprezintă și tratamentul medical și psihiatric inadecvat, precum și neglijența medicală în cadrul locurilor de detenție și a instituțiilor medicale specializate în Republica Moldova. Asociația Promo-LEX reprezintă un caz care se referă la decesul unei persoanei bolnave de schizofrenie în unul din cele 6 internate psihoneurologice. În această cauză Avocata în cadrul proiectului intenționează să argumenteze responsabilitatea instituțiilor de stat pentru integritatea fizică și psihică a persoanelor cu maladie mentală aflate în custodia lor. Cert rămâne faptul că pacienții internați în instituțiile psihoneurologice sunt sub controlul medicilor și datorită maladiilor mentale rămân dependenți de calitatea îngrijirii medicale pe care le-o oferă. Vulnerabilitatea acestor pacienți trebuie să fie un criteriu de apreciere a asistenței medicale oferite.

În cadrul lecției publice s-au mai pus în discuție și alte aspecte care se referă la maltratarea persoanelor cu dizabilități în Moldova, precum și faptul că acest domeniu este unul lipsit de o atenție adecvată, atât din partea Statului, cât și din partea societății civile. Cei care suferă sunt oameni, oameni care au drepturi egale ca toți ceilalți.

Evenimentul a întrunit circa 30 participanți: juriști, avocați, studenți ai facultăților de drept și jurnalism, precum și reprezentanții ai ONG din domeniul drepturilor omului și social, apărători ai drepturilor omului.

Asociația Promo-LEX mulțumește Bibliotecii Publice de Drept pentru găzduirea Lecției Publice.

Lecția Publică a fost organizată în cadrul proiectului "Consolidarea Protecției Juridice și Sporirea Nivelului de Conștientizare cu privire la aplicarea relelor tratamente pe motiv de discriminare în Moldova, inclusiv în regiunea Transnistreană", proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului

(IEDDO) și co-finanțat de PNUD Moldova în cadrul „Proiectului Comun al Agențiilor ONU din Republica Moldova pentru Promovarea și Protecția Drepturilor Omului”.

Olga Manole, Coordonator de proiect, Asociația Promo-LEX,
olga_manole@promolex.md